Sibeliusmuseum

Sibeliusmuseum (**finska**: Sibelius-museo) är ett musikmuseum baserat i Åbo.[1] Det ligger vid stranden av Aura å, bredvid Åbo domkyrka, och är en del av Stiftelsen för Åbo Akademis museiverksamhet. Museets samlingar består av musikinstrument från hela världen samt ett stort arkiv bestående av noter, bilder, ljudklipp och andra inspelningar av både Jean Sibelius och andra finländska kompositörers och musikers musik. Museet befinner sig på Biskopsgatan i ett hus ritat av arkitekten Woldemar Baeckman. Byggnaden togs i bruk 1968.

Innehåll

Allmänt

Historia

- Tid före museet: Pehr Kalms botaniska trädgård
- Åbo Akademi
- Otto Andersson som grundare av musikvetenskapliga arkivet och materialinsamlingen
- Museet får sitt nuvarande namn
- Planeringen och lanseringen av den nuvarande byggnaden

Arkitektur

Källor

Externa länkar

Sibeliusmuseum

Fasaden av Sibeliusmuseum och ingången

Smeknamn	Sibbe
Plats	Biskopsgatan 17, Åbo
Typ	Museum
Färdigställd	1968
Arkitekt	Woldemar Baeckman, interiör: Carin Bryggman (ursprungliga 1968), Assi Sandelin (ändringar 2002)

60°27′13″N 22°16′39″Ö (https://tools.wmflabs.org/geohack/geohack.php?language=sv&pagename=Sibeliusmuseum&params=60_27_13_N_22_16_39_E_type:landmark_region:FI-18)

Allmänt

Museet består av två huvudutställningar: instrumentsamlingen och Sibeliusutställningen. Instrumentutställningen går runt museets konsertsal, Sibeliussalen, och fortsätter till nedre våningen. Sibeliusutställningen finns i det vänstra hörnet längst bak från biljettförsjälningskassan sett, på sidan som vetter mot åstranden.[2] Det ordnas också temautställningar i museet som. År 2018 är temautställningarna *Sibbe50*, som firar museibyggnadens 50-årsjubileum och arkitekturen av Woldemar Baeckman och *En kantat för doktorerna - Musik vid akademiska högtidligheter* som presenterar den musik som använts i samband med olika akademiska högtidligheter vid finländska universitet.[3]

Det ordnas också konserter i Sibeliusmuseum, varav de mest kända är museets egen konsertserie, onsdagsserien som ordnats sedan 1968. Programmet på konserterna varierar beroende på artisten, men huvudsakligen betonas konsertena i Sibeliusmuseum av jazz, folkmusik och kammarmusik.[4]

Det finns också ett stort musikarkiv i Sibeliusmuseum, som har sina rötter i den första professorn vid musikvetenskapliga institutet vid Åbo Akademi, Otto Anderssons samlingar.[5] Arkivet innehåller material från musiklivet och det finns även några specialsamlingar, såsom material rörande Jean Sibelius, Otto Anderssons arkivsamling och Musikaliska sällskapet i Åbos arkiv.[6]

Historia

Tid före museet: Pehr Kalms botaniska trädgård

På tomten där Sibeliusmuseum nu står fanns tidigare en botanisk trädgård, som hörde till Kungliga Akademien i Åbo. Trädgården grundades 1757 av Carl von Linnés lärjunge Pehr Kalm som där planterade växter från sina resor till Nordamerika och Ryssland.[7] Efter branden i Åbo blev bara en ek kvar. Eken står fortfarande mellan den nuvarande museibyggnaden och Aura å.[8][9] År 1831 ropade boktryckare Christian Ludvig Hjelt in trädgårdens tomt och byggde två trähus på dess plats.[10]

Åbo Akademi

1923 testamenterades trädgårdens tomt till Stiftelsen för Åbo Akademi av Ellen och Magnus Dahlström.[11] På 1930-talet genomfördes det olika försök att återställa trädgården till sitt ursprungliga utseende, då Justus Montell syftade på att plantera sina samlingar bredvid eken från Kalms tid.[10] Efter Montells död 1954 fick trädgården förfalla och trähusen byggda av Hjelt revs bort.[10]

Otto Andersson som grundare av musikvetenskapliga arkivet och materialinsamlingen

Detaljer på fasaden

Grunden för det egentliga musikhistoriska museet lades redan år 1926, då Otto Andersson blev den första innehavaren av den nyinrättade professuren i musikvetenskap och folkdiktsforskning vid Åbo Akademi.[12] Det var tack vare redaren Robert Mattson som tjänsten grundades, då han donerade en betydlig summa resurser för bok- och notanskaffningar.[13] Mattsons son, Curt, gjorde också sin del för att bidra till museets verksamhet, då han donerade en värdefull insamling av instrument från olika delar av världen.[14] Den grundläggande tanken bakom donationerna var ursprungligen att grunda ett musikvetenskapligt seminarium till Åbo Akademi, som skulle ha ett bibliotek för att underlätta forskningsarbeten.[15]

Det viktigaste enstaka donationen var baronen Axel Carpelans musiksamlingar, som donerades till Akademin efter hans död. Dessa samlingar innehöll tryckta kompositioner av Sibelius med personliga signeringar. Under 1930-talet ökade antalet donationerna och Anderssons egna anskaffningar. Dessa anskaffningar var dock inte helt oproblematiska eftersom Anderssons samlingar led av brist på både resurser och utrymme.[16]

Museet får sitt nuvarande namn

Före år 1949 hade Sibeliusmuseum inget egentligt namn och det kändes under benämningar som *"musikvetenskapliga seminariet & musikhistoriska samlingarna vid Åbo Akademi"*.[12][17] I slutet av 1940-talet ordnades en utställning med Sibelus som tema, där man ställ ut material som hade med Sibelius att göra, från noter till övriga material såsom manuskript och brev. En journalist kallade denna samling inofficiellt för *"Sibeliusmuseum"*, vilket väckte diskussion mellan Otto Andersson och Åbo Akademis dåvarande rektor G.O. Rosenqvist. För att undvika vidare missförstånd skickade Andersson ett personligt brev till Sibelius efter sitt samtal med rektorn, där han formellt frågade Sibelius tillstånd för att kunna använda Sibelius namn i officiella sammanhang. Kompositören svarade den 16 januari 1949 med följande ord:[17]

> Med största nöje samtycker jag till, att de r
> Akademi skola bära namnet Sibelius-Mus

Flygel i Sibeliussalen

intresse Du alltid hyst för allt som berör mi
något alldeles enastående, i det att Åbo A
samlingen. Det är en stor ära och glädje f

Efter namnbytet fick museet också sina första permanenta utrymmen i Rosellska huset som nuförtiden fungerar som utrymme för restaurangen Hus Lindman på Biskopsgatan 15.[17][18] I detta hus hade Sibeliusmuseum tillgång till sju rum för både administrativa utrymmen och utställningen. Samtidigt, ökades även mängden av anskaffningar, då Andersson till exempel besökte USA. Åren på den här adressen visade sig att vara långa och dryga, och tankarna på en egen byggnad växtes fram.[17]

Planeringen och lanseringen av den nuvarande byggnaden

I slutet av 1950-talet förekom diskussioner mellan Åbo stad och Stiftelsen för Åbo Akademi om att grunda ett gemensamt Wäinö Aaltonen och Jean Sibelius -museum. Tanken var att tomten där Kalms botaniska trädgård en gång funnits skulle ställas till förfogande av Akademin medan byggnaden skulle inansieras av staden. Projektet skrinlades dock och endast planen att bygga en ny museibyggnad för Sibeliusmuseum realiserades. Trots att det gemensamma projektet aldrig blev av, bidrog Åbo stad till byggnadskostnaderna.[19]

Detaljer på ytorna

På 1960-talet gavs arkitekten Woldemar Baeckman så småningom uppdraget att rita museet till Åbo Akademi. På Baeckmans ursprungliga ritningar fanns det en skild flygel mot åsidan som planerades för att fungera som en skild lokal för universitetets körverksamhet. Under åren 1963 och 1966 gjordes vidareundersökningar av grundförhållandena och idén på den skilda flygeln övergavs. De slutliga ritningarna var klara på hösten 1966 och redan på följande år sattes byggandet igång. Byggnaden var färdig i februari 1968, då den också invigdes.[20]

Museets atrieinnergård

Arkitektur

Sibeliusmuseum är ett grundläggande exempel på 1960-talets betongbrutalism. Byggnaden har en våning ovanför och en våning under jorden. Principen bakom Baeckmans design har varit en fortsättning på arkitekturen av 1800-talets empirehus som finns i närheten. Byggnadens väggytor består av obehandlad betong på vilka avtrycken från byggnadsskedet och gjutningsprocessen ännu syns. Det andra viktiga elementet i museet är glas som går runt hela byggnaden, och som är speciellt starkt närvarande vid ingången till museet. Vitrinerna fungerar som en motvikt till de stora fösnstren, vilka förenar konsertsalen Sibeliussalen som finns i mitten av byggnaden.[9][11]

Museets innergård, Atrium, omringas av Sibeliusutställningen och en länga med arbetsrum. Innergårdens kupolformade takfönster ger ljus till den nedre aulan och Braheauditoriet. Sibeliussalen får också ljus genom den fönsterrad som löper runt hela konsertsalen, strax under taket. Salens mes iögonfallande konstruktion är de bärande pelarna som i taket bildar valv i form av fyra hyperboliska paraboloider. På pelarna kan man se avtrycken av de formbräder som användes vid betonggjutningen.[9][11][21]

Källor

- Berggren, Lars & Landen, Annette: *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år.* Åbo: Åbo Akademis förlag, 2017. ISBN 978-951-765-866-9
- Andersson, Matts: *Farbror Otto: Över bygden skiner sol.* Helsingfors: Arap Group Ab, 2018. ISBN 978-952-94-0445-2
- Laaksonen, Mikko & Nummelin, Juri: *Turun seudun arkkitehtuuriopas.* Borgå: Kustantaja Laaksonen, 2013. ISBN 978-952-5805-55-0 (på finska)

1. ^ ”Sibeliusmuseum / Sibelius-museo (https://www.kansanmusiikkikansantanssi.fi/yhteiso/sibeliusmuseum-sibelius-museo)” (på finska). *Kansanmusiikki.fi*. 4 januari 2012. https://www.kansanmusiikkikansantanssi.fi/yhteiso/sibeliusmuseum-sibelius-museo. Läst 20 juli 2018.
2. ^ ”Utställningar - Sibeliusmuseum (http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/utstallningar/)”. *Sibeliusmuseum*. http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/utstallningar/. Läst 20 juli 2018.
3. ^ ”Temautställningar - Sibeliusmuseum (https://web.archive.org/web/20180629173228/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/utstallningar/aktuellt/)”. *Sibeliusmuseum*. Arkiverad från originalet (http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/utstallningar/aktuellt/) den 29 juni 2018. https://web.archive.org/web/20180629173228/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/utstallningar/aktuellt/. Läst 20 juli 2018.
4. ^ ”Konserter - Sibeliusmuseum (https://web.archive.org/web/20180629142817/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/konserter/)”. *Sibeliusmuseum*. Arkiverad från originalet (http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/konserter/) den 29 juni 2018. https://web.archive.org/web/20180629142817/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/konserter/. Läst 20 juli 2018.
5. ^ ”Arkiv - Sibeliusmuseum (http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/arkiv/)”. *Sibeliusmuseum*. http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/arkiv/. Läst 20 juli 2018.
6. ^ ”Samlingar - Sibeliusmuseum (https://web.archive.org/web/20190822165727/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/arkiv/samlingar/)”. *Sibeliusmuseum*. Arkiverad från originalet (http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/arkiv/samlingar/) den 22 augusti 2019. https://web.archive.org/web/20190822165727/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/arkiv/samlingar/. Läst 20 juli 2018.
7. ^ Bergren & Landen (2017). *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år*. sid. 254
8. ^ Berggren & Landen (2017). *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år*. sid. 254-255
9. ^ [a b c] Laaksonen & Nummelin (2013). *Turun seudun arkkitehtuuriopas*. sid. 48
10. ^ [a b c] Berggren & Landen (2017). *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år*. sid. 255
11. ^ [a b c] Berggren & Landen (2017). *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år*. sid. 254

12. ^ [a b] ”Historia - Sibeliusmuseum (https://web.archive.org/web/20190822165756/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/museum/historia/)”. *Sibeliusmuseum*. Arkiverad från originalet (http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/museum/historia/) den 22 augusti 2019. https://web.archive.org/web/20190822165756/http://www.sibeliusmuseum.fi/sv/museum/historia/. Läst 21 juli 2018.
13. ^ Andersson, Matts (2018). *Farbror Otto: Över bygden skiner sol*. sid. 178
14. ^ Andersson, Matts (2018). *Farbror Otto: Över bygden skiner sol*. sid. 178-179
15. ^ Andersson, Matts (2018). *Farbror Otto: Över bygden skiner sol*. sid. 179
16. ^ Andersson, Matts (2018). *Farbror Otto: Över bygden skiner sol*. sid. 179-180
17. ^ [a b c d] Andersson, Matts (2018). *Farbror Otto: Över bygden skiner sol*. sid. 182
18. ^ ”Historia - Hus Lindman - Ravintola Turku (http://huli.fi/historia)” (på fi-FI). *Hus Lindman - Ravintola Turku*. http://huli.fi/historia. Läst 21 juli 2018.
19. ^ Berggren & Landen (2017). *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år*. sid. 255-256
20. ^ Berggren & Landen (2017). *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år*. sid. 256
21. ^ Berggren & Landen (2017). *Väggarna talar: Åbo Akademis byggnader under hundra år*. sid. 256-257

Externa länkar

- Museets hemsida (https://sibeliusmuseum.fi/)

Hämtad från "https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Sibeliusmuseum&oldid=48056334"

Sidan redigerades senast den 27 juli 2020 kl. 12.45.

Wikipedias text är tillgänglig under licensen Creative Commons Erkännande-dela-lika 3.0 Unported. För bilder, se respektive bildsida (klicka på bilden). Se vidare Wikipedia:Upphovsrätt och användarvillkor.